

Н. О. ТЕРЕНДА, О. А. ТЕРЕНДА, М. П. ПРОЦИК, О. Н. ЛИТВИНОВА, Л. В. ЛІШТАБА

**ПРОГРАМА МЕДИЧНИХ ГАРАНТІЙ ВІД НАЦІОНАЛЬНОЇ СЛУЖБИ
ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ У 2019–2020 РОКАХ**Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України,
м. Тернопіль, Україна**Мета:** провести аналіз виконання програми медичних гарантій від Національної служби здоров'я України (НСЗУ).**Матеріали і методи.** У дослідженні використано дані Державної служби статистики України та НСЗУ. Використано методи дослідження: системний підхід, медико-статистичний.**Результати.** Встановлено зростання частки населення, які уклали декларацію про надання первинної медичної допомоги, з 69,0 до 74,0 %. Найвищий рівень укладання декларацій спостерігався у Вінницькій та Київській областях, найнижчий – у Луганській, Донецькій та Одеській областях. При укладанні декларацій у 2020 р. пацієнти найчастіше обирали сімейних лікарів (66,0 %) і значно рідше – педіатрів (19,9 %) та терапевтів (14,1 %). У 2020 р. зросло фінансування пріоритетних медичних послуг: лікування гострого мозкового інсульту – на 61,7 % та гострого інфаркту міокарда – на 77,6 %. Зменшилася медична допомога при пологах на 7,3 % та новонародженим у складних неонатальних випадках – на 27,8 %. Істотно зменшилася оплата інструментальних досліджень, спрямованих на ранню діагностику новоутворень, у 7,6 раза, що пов'язано зі значним обмеженням доступності амбулаторної діагностики внаслідок пандемії COVID-19.

Для стаціонарного лікування пацієнтів із COVID-19 було залучено 43,5 % від загальної кількості ліжок закладів охорони здоров'я, з них у палатах інтенсивної терапії – 3,3 %.

Зросла кількість надавачів ПМД, які уклали договір із НСЗУ, у 2,1 раза. У 2020 р. зросла кількість аптек й аптечних пунктів, які співпрацюють із НСЗУ, на 3,9 %, середня вартість виписаного рецепта – на 10,5 %. Оплата електронних рецептів здійснювалася для серцево-судинних захворювань (77,64 %), цукрового діабету II типу (18,92 %), бронхіальної астми (3,42 %), ревматичних хвороб (0,01 %).

Висновок. Отримані дані свідчать про зростання фінансового забезпечення програми медичних гарантій по основних напрямках діяльності закладів охорони здоров'я, розбудову якісних комунікацій із стейкхолдерами, пацієнтоорієнтованість НСЗУ, посилення співпраці із громадськими організаціями, що дозволяє збільшити доступність та якість надання медичної допомоги в Україні.**КЛЮЧОВІ СЛОВА:** Національна служба здоров'я України; програма медичних гарантій; медична послуга; реімбурсація.

За даними Державної служби статистики України, у 2018 р. пацієнти самі покривали майже половину витрат на охорону здоров'я [5]. У 2019 р. на охорону здоров'я було виділено з державного бюджету 98 179 242,1 тис. грн (2,43 % від ВВП), тоді як, за рекомендацією Всесвітньої організації охорони здоров'я, потреба становила від 201 760 000 до 282 464 000 тис. грн (5–7 % ВВП). Проте навіть наявні кошти витрачаються неефективно, обмежуючи доступ пацієнтів до безпечної та якісної медичної допомоги. На вирішення цих проблем спрямована трансформація системи фінансування охорони здоров'я [1, 2]. Постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 р. «Про утворення Національної служби здоров'я України» було створено «Національну службу здоров'я України як центральний орган виконавчої влади, ... який реалізує державну політику у сфері державних фінансових гарантій медичного обслуговування населення» [4].

Відповідно до прийнятого Верховною Радою України Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік», на фінансування охорони здоров'я передбачено 113 млрд грн, що на 13 %

більше, ніж у 2019 р., а на реалізацію програми медичних гарантій (ПМГ) – 72 млрд грн, що становить 64 % бюджету всієї медичної галузі [3].

Мета роботи: провести аналіз виконання програми медичних гарантій від Національної служби здоров'я України (НСЗУ).

Матеріали і методи. У дослідженні використано дані Державної служби статистики України та НСЗУ. Використано методи дослідження: системний підхід, медико-статистичний.

Результати дослідження та їх обговорення. У 2019 р. жителі України уклали 29 142 060 декларацій (69,0 % від усієї кількості населення) про надання первинної медичної допомоги. У 2020 р. збільшилася кількість таких декларацій до 30 992 712 (74,0 % від усієї кількості населення). Серед пацієнтів, які обрали свого лікаря, переважали жінки та особи вікової групи 40–64 роки. Достовірної різниці при порівнянні за статтю та віковими групами у 2019 та 2020 рр. не виявлено (табл. 1).

Найвищий рівень укладання декларацій спостерігався у Вінницькій та Київській областях, найнижчий – у Луганській, Донецькій та Одеській областях (табл. 2).

Таблиця 1. Розподіл декларацій за статтю та віковими групами в Україні за період 2019–2020 рр. (%)

Рік	За статтю		За віковими групами				
	чоловіки	жінки	0–5 років	6–17 років	18–39 років	40–64 роки	65 років і старші
2019	44,0	56,0	6,9	15,1	25,6	34,2	18,2
2020	44,6	55,4	6,2	15,5	25,8	34,3	18,2

Таблиця 2. Розподіл декларацій за адміністративними територіями за період 2019–2020 рр.

Адміністративна територія	Укладено декларацій з населенням, %	
	2019	2020
Україна	69	74,0
Вінницька	83	86,5
Волинська	81	85,9
Дніпропетровська	76	81,4
Донецька	32	33,6
Житомирська	80	84,6
Закарпатська	74	83,1
Запорізька	76	80,6
Івано-Франківська	78	82,9
Київська	83	89,4
Кіровоградська	72	77,2
Луганська	22	23,2
Львівська	81	86,2
м. Київ	66	73,3
Миколаївська	70	75,4
Одеська	66	73,9
Полтавська	80	83,4
Рівненська	80	85,3
Сумська	81	84,1
Тернопільська	78	83,0
Харківська	77	80,7
Херсонська	74	79,3
Хмельницька	81	86,0
Черкаська	77	82,4
Чернівецька	75	81,8
Чернігівська	79	83,6

При укладанні декларацій у 2019 р. пацієнти найчастіше обирали сімейних лікарів (66,4 %) і значно рідше – педіатрів (19,3 %) та терапевтів (14,3 %). Подібна тенденція збереглася і у 2020 р. (відповідно, 66,0 %, 19,9 %, 14,1 %). У 2019 р. більше третини сімейних лікарів та педіатрів досягли оптимального обсягу практики (ООП), і така тенденція продовжилася і у 2020 р. (табл. 3).

У 2019 р. НСЗУ визначила низку медичних послуг як пріоритетні, а саме:

- лікування гострого мозкового інсульту;
- лікування гострого інфаркту міокарда;
- медичну допомогу при пологах;
- медичну допомогу новонародженим у складних неонатальних випадках;
- інструментальні дослідження, спрямовані на ранню діагностику новоутворень.

На їх забезпечення було виділено 4854 млн грн із 72 млрд грн (6,7 %). Інші складові передбачали

такий розподіл: на первинну медичну допомогу (ПМД) – 19 137 млн грн (26,6 %), на стаціонарну вторинну (спеціалізовану) та третинну (високоспеціалізовану) медичну допомогу дорослим та дітям – 25 208 млн грн (35,0 %), на екстрену медичну допомогу – 4657 млн грн (6,5 %), на медичну реабілітацію – 440 млн грн (0,6 %), на паліативну медичну допомогу – 297 млн грн (0,4 %), на реімбурсацію лікарських засобів – 3090 млн грн (4,3 %). Решта коштів забезпечували діагностику та спеціальне лікування онкологічних захворювань, проведення екстракорпорального гемодіалізу, психіатричну допомогу, лікування пацієнтів із туберкульозом та вірусом імунодефіциту людини, інші потреби.

З 2020 р. в Україні запрацювала програма медичних гарантій (ПМГ). Вона включає медичні послуги, пов'язані з наданням екстреної, первинної, спеціалізованої та високоспеціалізованої допомоги, паліативної медичної допомоги, медичної реабілітації, допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами, а також реімбурсацію лікарських засобів (програма реімбурсації «Доступні ліки»), які об'єднано в 32 пакети медичних послуг. ПМГ включає такі найважливіші медичні послуги, як консультації, лабораторні та інструментальні дослідження, госпіталізації, операції і проведення реабілітації.

На виконання ПМГ у 2020 р. НСЗУ збільшила фінансування до понад 74,392 млрд грн. З них на ПМД виділено 18 150 млн грн (24,4 %), на амбулаторні – 6734 млн грн (9,1 %) і стаціонарні медичні послуги дорослим та дітям – 27 098 млн грн (36,4 %), на екстрену медичну допомогу – 5918 млн грн (8,0 %), на медичну реабілітацію – 1154 млн грн (1,5 %), на паліативну медичну допомогу – 508 млн грн (0,7 %). У 2020 р., порівняно із 2019 р., зросло фінансування пріоритетних медичних послуг, таких, як лікування гострого мозкового інсульту – з 838 до 1355 млн грн (на 61,7 %) та лікування гострого інфаркту міокарда – з 214 до 380 млн грн (на 77,6 %), що частково можна пояснити зростанням поширеності даної патології. Зменшилася медична допомога при пологах з 1649 до 1528 млн грн (на 7,3 %) та новонародженим у складних неонатальних випадках – з 1175 до 848 млн грн (на 27,8 %), що пов'язано зі зменшенням народжуваності в Україні та покращенням надання медичної допомоги вагітним жінкам в Україні. На жаль, істотно зменшилася оплата інструментальних досліджень, спрямованих на ранню діагностику новоутворень, з 978 до 128 млн грн (у 7,6 раза), що пов'язано зі значним обмеженням доступності амбулаторної діагностики внаслідок пандемії COVID-19.

Таблиця 3. Розподіл декларацій за спеціальністю лікаря в Україні за період 2019–2020 рр.

Спеціальність лікаря	Рік	Кількість лікарів, абс.	Кількість лікарів з ООП, абс.	Частка з ООП, %
Педіатр	2019	4393	1743	39,7
	2020	4670	1952	41,8
Сімейний лікар	2019	15 092	5938	39,3
	2020	15 495	6734	43,5
Терапевт	2019	3233	853	26,4
	2020	3324	937	28,2

У 2020 р. світом поширилася пандемія COVID-19, яка поставила істотні виклики перед системами охорони здоров'я всього світу. НСЗУ не залишилася осторонь подолання цих викликів і розширила ПМГ. Було додано 4 пакети медичних послуг, які спрямовані на надання допомоги пацієнтам із COVID-19 та підозрою на нього. Фінансування від НСЗУ отримали заклади охорони здоров'я, які надавали первинну та стаціонарну медичну допомогу, центри екстреної медичної допомоги й заклади, в яких було створено мобільні бригади, які виїжджали до людей з підозрою на COVID-19 і брали зразки для тестування.

Слід відмітити фінансування медичних послуг для діагностики та лікування COVID-19 (пакети послуг 28, 29, 31). Із НСЗУ уклали договори 1317 надавачів медичних послуг, було створено 1643 мобільні бригади, які здійснили 2 314 954 тестування. Для стаціонарного лікування пацієнтів із COVID-19 було залучено 128 660 ліжок, що становить 43,5 % від загальної кількості ліжок закладів охорони здоров'я. При цьому частка ліжок у палатах інтенсивної терапії для лікування пацієнтів із COVID-19 склала 3,3 %. Надавачам медичної допомоги було виплачено за медичну допомогу пацієнтам із COVID-19 або підозрою на цю гостру респіраторну хворобу 19 051 млн грн. Пік виплат припав на жовтень – грудень 2020 р. і становив 61,5 % від загальної суми.

За досліджуваний період спостерігається зростання кількості надавачів ПМД, які уклали договір із НСЗУ, з 1466 у 2019 р. до 3117 у 2020 р. (у 2,1 раза). Надавачі ПМД працюють у комунальних, приватних закладах охорони здоров'я та ведуть приватну практику (фізичні особи підприємці). Найбільша кількість таких надавачів спостерігається у Дніпропетровській, Одеській та Львівській областях, найменша – у Луганській, Волинській та Кіровоградській областях. У всіх областях України у 2020 р., порівняно із 2019 р., зросла кількість надавачів ПМД, які уклали договір з НСЗУ, в 1,6–2,9 раза, найбільше у Донецькій та Кіровоградській областях. Проте в останній ця кількість значно нижча порівняно з іншими адміністративними територіями (табл. 4).

За досліджуваний період проводилася реімбурсація лікарських середників за програмою «Доступні ліки». У 2020 р. зросла кількість аптек й аптечних пунктів, які співпрацюють із НСЗУ, на 3,9 %, середня вартість виписаного рецепта – на 10,5 %. У 2019 р. оплата електронних рецептів здійснювалася по таких основних групах захворювань, як серцево-судинні захворюван-

ня (79,03 %), цукровий діабет II типу (17,85 %), бронхіальна астма (3,12 %), у 2020 р., відповідно, 77,64 %, 18,92 %, 3,42 %. Також в останньому році додалася ще група ревматичних хвороб (0,01 %). Найбільша кількість аптек й аптечних пунктів, які співпрацюють із НСЗУ, спостерігалася у Дніпропетровській, Львівській, Харківській областях та м. Києві, найменша – у Луганській, Закарпатській та Чернівецькій областях (табл. 5). Найвища середня вартість виписаного рецепта була в Запорізькій, Донецькій, Херсонській, Волинській областях та м. Києві, найнижча – у Тернопільській, Хмельницькій та Житомирській областях.

Особливістю роботи НСЗУ у 2020 р. стала розбудова якісних комунікацій з усіма зацікавленими сторонами: закладами охорони здоров'я, департаментами, органами місцевої влади, лікарями та пацієнтами для забезпечення надання якісної, своєчасної та доступної медичної допомоги кожному мешканцю України.

Важливим акцентом у роботі НСЗУ є пацієнтоорієнтованість. Вона забезпечує можливість вільного вибору лікаря та закладу охорони здоров'я, в тому числі і приватного, незалежно від місця проживання пацієнта, зменшення фінансового навантаження при отриманні якісної медичної допомоги.

Запровадження вимог до пакетів медичних послуг вплинули на переорієнтацію ринку праці лікарів: зменшення попиту на окремі лікарські спеціальності (наприклад, акушери-гінекологи) та зростання на інші (анестезіологи). Це привело до запровадження різних стимулів у закладах охорони здоров'я, територіальних громадах з метою залучення фахівців до роботи у певних закладах охорони здоров'я.

Задля підвищення якості надання медичних послуг посилилася співпраця із громадськими організаціями, які представляють пацієнтів. Так, їх представники входили до робочих груп експертів за відповідними медичними напрямками, які розробляли проекти специфікацій та умов закупівлі медичних послуг на 2021 р.

З метою посилення інформування закладів охорони здоров'я, надання допомоги в укладанні контрактів із НСЗУ, консультацій щодо ведення електронної документації та звітності, посилення співпраці з пацієнтськими організаціями на місцях було створено міжрегіональні департаменти НСЗУ: Південний (Одеська, Миколаївська, Херсонська області, Автономна Республіка Крим), Північний (Чернігівська, Сумська, Харківська, Полтавська області), Центральний (Жито-

Таблиця 4. Розподіл надавачів первинної медичної допомоги, які уклали договір із Національною службою здоров'я України, за період 2019–2020 рр.

Адміністративна територія	Кількість надавачів ПМД, які уклали договір з НСЗУ, абс.		Темп росту, %
	2019	2020	
Україна	1466	3117	212
Вінницька	65	139	214
Волинська	36	78	217
Дніпропетровська	100	251	251
Донецька	41	121	295
Житомирська	57	113	198
Закарпатська	48	103	214
Запорізька	69	137	199
Івано-Франківська	72	138	192
Київська	62	123	198
Кіровоградська	32	93	290
Луганська	20	54	270
Львівська	120	188	157
м. Київ	72	175	243
Миколаївська	43	87	202
Одеська	113	198	175
Полтавська	51	125	245
Рівненська	57	119	209
Сумська	70	115	164
Тернопільська	46	104	226
Харківська	88	196	223
Херсонська	37	83	224
Хмельницька	47	105	223
Черкаська	38	98	258
Чернівецька	41	89	217
Чернігівська	41	85	207

Таблиця 5. Програма «Доступні ліки» в Україні

Адміністративна територія	Кількість аптек й аптечних пунктів, абс.		Середня вартість виписаного рецепта, грн	
	2019	2020	2019	2020
Україна	7840	8143	73	80,7
Вінницька	312	321	63	73,3
Волинська	192	155	81	90,0
Дніпропетровська	692	711	64	77,7
Донецька	328	368	86	92,5
Житомирська	312	321	61	70,6
Закарпатська	168	203	78	86,8
Запорізька	262	297	86	97,9
Івано-Франківська	291	238	80	82,4
Київська	411	429	71	81,1
Кіровоградська	175	181	70	75,2
Луганська	153	186	75	79,0
Львівська	614	587	67	73,9
Миколаївська	197	195	68	76,1
Одеська	413	501	85	89,2
Полтавська	325	313	68	74,4
Рівненська	250	273	75	81,8
Сумська	208	201	71	77,0
Тернопільська	197	223	58	61,2
Харківська	616	673	67	73,6
Херсонська	173	202	76	90,9

Адміністративна територія	Кількість аптек й аптечних пунктів, абс.		Середня вартість виписаного рецепта, грн	
	2019	2020	2019	2020
Хмельницька	360	292	64	69,2
Черкаська	235	160	75	85,5
Чернівецька	171	158	84	85,5
Чернігівська	178	173	68	75,9
м. Київ	607	782	90	106,4

мирська, Київська, Черкаська, Вінницька області), Західний (Волинська, Рівненська, Хмельницька, Львівська, Тернопільська, Чернівецька, Івано-Франківська, Закарпатська області), Східний (Кіровоградська, Дніпропетровська, Луганська, Донецька, Запорізька області).

Фахівці НСЗУ спільно із лікарями, керівниками закладів охорони здоров'я, провідними фахівцями відповідних галузей медицини (загалом 384 експерти) розробили на 2021 р. 34 пакети медичних послуг. Проведено низку навчальних онлайн-курсів та стримів для медичних працівників.

Електронна система охорони здоров'я є невід'ємною складовою трансформації медичної галузі. З вересня 2019 р. в Україні в тестовому режимі почали функціонувати електронні медичні записи ПМД, а з квітня 2020 р. уже у робочому

режимі запрацювали електронні медичні записи ПМД, стаціонарної медичної допомоги, електронні направлення. За 2020 р. в Україні 78 332 лікарі здійснили 118 587 056 електронних медичних записів щодо 14 103 952 пацієнтів.

Висновок

Отримані дані свідчать про зростання фінансового забезпечення програми медичних гарантій по основних напрямках діяльності закладів охорони здоров'я, розбудову якісних комунікацій із стейкхолдерами, пацієнтоорієнтованість НСЗУ, посилення співпраці із громадськими організаціями, що дозволяє збільшити доступність та якість надання медичної допомоги в Україні.

Перспективи подальших досліджень полягають у подальшому аналізі впливу НСЗУ на покращення доступності та якості медичної допомоги в Україні.

Список літератури

1. *Zvit* Національної служби здоров'я України за 2019 рік. – К., 2020. – 92 с. – Режим доступу : <https://nszu.gov.ua/pro-nszu/zviti>.
2. *Zvit* Національної служби здоров'я України за 2020 рік. – К., 2021. – 212 с. – Режим доступу : <https://nszu.gov.ua/pro-nszu/zviti>.
3. Про Державний бюджет України на 2020 рік : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2020. – № 5. – Ст. 31. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/294-20#Text>.
4. Про утворення Національної служби здоров'я України : Постанова Кабінету Міністрів України від 27 груд. 2017 р. № 1101. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1101-2017-п#top>.
5. http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/oz_rik/arh_sat_rah_zd_u.htm.

References

1. (2020). *Zvit Natsionalnoyi sluzhby zdorov'ya Ukrainy za 2019 rik* [Report of the National Health Service of Ukraine for 2019]. Kyiv. Retrieved from: <https://nszu.gov.ua/pro-nszu/zviti>.
2. (2021). *Zvit Natsionalnoyi sluzhby zdorov'ya Ukrainy za 2020 rik* [Report of the National Health Service of Ukraine for 2020]. Kyiv. Retrieved from: <https://nszu.gov.ua/pro-nszu/zviti>.
3. (2020). Zakon Ukrainy Pro Derzhavnyy byudzheth Ukrainy na 2020 rik [Law of Ukraine On the State Budget of Ukraine for 2020]. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady – Information of the Verkhovna Rada*, 5, 31. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/294-20#Text>.
4. (2017). Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy Pro utvorennya Natsional'noyi sluzhby zdorov'ya Ukrainy vid 27 hrudnya 2017 r. № 1101 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine On the establishment of the National Health Service of Ukraine dated December 27, 2017 No. 1101]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1101-2017-п#top>.
5. http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/oz_rik/arh_sat_rah_zd_u.htm.

MEDICAL GUARANTEES PROGRAM FROM THE NATIONAL HEALTH SERVICE OF UKRAINE IN 2019–2020

N. O. Terenda, O. A. Terenda, M. P. Protsyk, O. N. Lytvynova, L. V. Lishtaba
I. Horbachevsky Ternopil National Medical University, Ternopil, Ukraine

Purpose: to analyze the implementation of the program of medical guarantees from the National Health Service of Ukraine (NHSU).

Materials and Methods. The study used data from the State Statistics Service of Ukraine and the NSSU. Research methods used: systematic approach, medical and statistical.

Results. An increase in the share of the population who signed a declaration of primary health care from 69.0 % to 74.0 %. The highest level of declarations was observed in Vinnytsia and Kyiv oblasts, the lowest – in Luhansk, Donetsk and Odesa oblasts. When concluding declarations in 2020, patients most often chose family doctors (66.0 %) and much less often pediatricians (19.9 %) and therapists (14.1 %). In 2020, funding for priority medical services increased: treatment of acute stroke by 61.7 % and acute myocardial infarction by 77.6 %. Medical care for childbirth decreased by 7.3 % and for newborns in complex neonatal cases by 27.8 %. The cost of instrumental research aimed at early diagnosis of tumors has decreased significantly by 7.6 times, due to a significant reduction in the availability of outpatient diagnosis due to the COVID-19 pandemic. 43.5 % of the total number of beds in health care facilities were involved in inpatient treatment of patients with COVID-19, of which 3.3 % were in intensive care units. The number of PMD providers who signed a contract with the National Health Insurance Fund increased 2.1 times. In 2020, the number of pharmacies and drugstores that cooperate with the National Health Insurance Fund increased by 3.9 %, the average cost of a prescription by 10.5 %. Payment for electronic prescriptions was made for cardiovascular diseases (77.64 %), type II diabetes mellitus (18.92 %), bronchial asthma (3.42 %), rheumatic diseases (0.01 %).

Conclusion. The data show an increase in funding for the program of medical guarantees in the main areas of health care, building quality communications with stakeholders, patient-centered NSSU, strengthening cooperation with NGOs, which increases the availability and quality of health care in Ukraine.

KEY WORDS: National Health Service of Ukraine; medical guarantee program; medical service; reimbursement.

Рукопис надійшов до редакції 09.12.2021 р.

Відомості про авторів:

Теренда Наталія Олександрівна – доктор медичних наук, професор кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України; тел.: +38(0352) 52-72-33.

Теренда Олександр Андрійович – студент 5-го курсу медичного факультету Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України.

Процик Михайло Петрович – студент 5-го курсу медичного факультету Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України.

Литвинова Ольга Несторівна – кандидат медичних наук, доцент кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України; тел.: +38(0352) 52-72-33.

Ліштаба Людмила Вікторівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України; тел.: +38(0352) 52-72-33.